SHIRVOQ OTA ZIYORATGOHINING TARIXIY-MADANIY XUSUSIYATLARI

Salimov Y.G‘
Toshkent Kimyo xalqaro universiteti
Samarqand filiali dotsenti, sots.f.n
Elektron pochta: yusufsalimov45@gmail.com
+99899 776-50-53

Annotatsiya: O‘zbekiston tarixida halqimizning shonli o‘tmishi bilan bir qatorda benazir madaniy ob’yektlarining, muqaddas qadamjo va ziyoratgohlarining ahamiyati beqiyosdir. Aynan shu obidalar, ziyoratgohlar turistik jozibadorligi orqali dunyo halqlarini mamlaktimizga tashriflarini tashkil etilishiga undamoqda.

Samarqand viloyatining Urgut tumani o‘zining tarixi, muqaddas qadamjolari va ziyoratgohlari bilan mashhurdir. Ayniqsa, Shirvoq ota ziyoratgohiga mahalliy aholi va turistlar ziyorat qilib kelishmoqda. Bu joyning so‘lim va go‘zal tabiati, musaffo havosi barchaning e’tiborini jalb etmoqda. Boshqa ziyoratgohlar kabi ushbu ziyoratgohning o‘ziga xos tarixi va xususiyatlari bo‘lib, maqolada ushbu ziyoratgohning tarixi haqida fikrlar yuritilada.

Kalit so‘zlar: arxelogiya, tarixiy-madaniy, ob’yekt, meros, milliylik, tadrijiy, milliy o‘zlik, tendensiya, me’yor, qonun.

Shirvoq ota ziyoratgohi - Samarqand viloyatining Urgut tumanidagi “Xo‘jayduk” mahallasi hududida joylashgan bo‘lib, O‘zbekistondagi madaniy meros obyekti, diqqatga sazovor joylardan biri hisoblanadi. Manbaalarga ko‘ra ushbu ziyoratgoh XIX asrlarga tegishliligi bayon etiladi. Ziyoratgoh davlat mulki sifatida O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarori bilan 2019-yil 4-oktabrda Moddiy madaniy merosning ko‘chmas mulk obyektlari milliy ro‘yxatiga kiritilgan — davlat muhofazasiga olingan [1] [2].

“Xo‘jayduk” mahallasi oqsoqollarining fikriga ko‘ra, ziyoratgohdagi g‘or ichida taxminan X-asrlardan so‘ng yashab o‘tgan Shirvoq ota nomi bilan yuritilgan avliyo darajasidagi shaxsning qabri qo‘nim topgan [Og‘zaki tarix. “Xo‘jayduk” mahallasi oqsoqollari bilan suhbat].

Ziyoratgoh hududida 4 ta buloq mvjud bo‘lib, suvi bir necha ming yillardan buyon yer qa’ridan chiqib kelmoqda. Hozirda ushbu buloq suvlarining 2 tasining shifobahsh hususiyatlaridan aholi foydalanib kelmoqdalar. Biri niyatlarni vojib qilsa, yana biri teri-tanosil: sevol, qichima, qo‘tir kabi kasalliklarga shifodir. Mahalliy aholi ushbu buloq suvlarini iste’mol qilganliklari orqali o‘z niyatlariga erishib kelayotganliklarini, kasalliklari esa tuzalayotganliklarini e’tirof etishgan. Ma’lumotlarga ko‘ra, avliyo zot Shirvoq ota niyat bulog‘iga qo‘llarini tiqib niyat talablar uchun niyat qilganlar, qo‘tir buloqdagi loylarni olib bemorlarning tanasiga surtib shifo topishlariga ko‘maklashganlar. Shu maskandagi 4 ta buloq suvlari avliyoning sharofati bilan yer qa’ridan chiqib, shu yerdagi aholini ichimlik suvi hamda ziroatchilik uchun suv bilan ta’minlagan ekan. Shuning bilan avliyo zot o‘z davrida Islom dinini tag‘ib qilgan ekan. Bu manzildagi 600 yildan ziyod umr ko‘rgan 100dan ortiq tut daraxtlari o‘ziga xos manzara kasb etadi. Mahalliy aholining fikricha, buloq suvlarining suvi qariyib 6 yillar mobaynida kamayib ketganligini, bu yerda turli odamlar to‘planishib ko‘ngilxushlik qilishganligi sababli buloq suvi kamayib ketgan ekan. Bu manzilda 2001-yillarda ulamolar to‘planishib, bu yer muqaddas qadamjo ekanligini, diniy ilmga ega insonlar nazoratga olishini ta’kidlashib, ko‘zlangan rejalar amalga oshirilgandan so‘ng yana buloq suvlari ko‘payganligi ma’lum qilindi. Hozirda ushbu buloq suvlaridan ziyoratchilar, shu yerning aholisi bahra olmoqdalar [Og‘zaki tarix. “Xo‘jayduk” mahallasi oqsoqollari bilan suhbat].

Qabr joylashgan g‘or ustidan Durdon nomli noyob daraxt o‘sib chiqqan. Mahalliy aholning fikricha, bu daraxt “ezgu niyat daraxti” ham deb nomlanar ekan. Ushbu daraxt noyob daraxt hisoblananib, asosan arab davlatlarida uchrar ekan. Ziyoratgohda bu daraxt yagonadir. Daraxt g‘or ichida joylashgan qabr va g‘orning qoq ustki qismidan o‘nib chiqqan. Ma’lumotlarga ko‘ra, ushbu daraxtning yoshi ming yildan oshgan. Shuningdek, avliyo zotning hassasidan ushbu daraxt o‘nib chiqqanligi to‘g‘risida oqsoqollar tomonidan fikrlar bildirildi [Og‘zaki tarix. “Xo‘jayduk” mahallasi oqsoqollari bilan suhbat].

Ziyorat umidida kelganlar daraxtga turli rangdagi iplarni bog‘lashadi, juftlari bilan qo‘sha qarishni, befarzandlar esa farzandli bo‘lishlarini Yaratgandan so‘rashadi. Daraxt shohlarida yuz minglab iplar bog‘lab qo‘yilgan bo‘lib, aksariyati

bog‘langaniga ko‘p yillar bo‘lganligi yaqqol ko‘rinib turibdi. Shubhasiz umid bilan kelganlarning ko‘pchiligi baxtini topgan, farzandli bo‘lgan bo‘lishlari tabiiy.

Xulosa o‘rnida qayd etish lozimki, Shirvoq ota ziyoratgohida tarixchi olimlar va arxeologlar tomonidan ilmiy tadqiqot ishlari olib borilsa, tariximizga oid yangi ma’lumotlar olishga erishilgan bo‘lar edi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. “Moddiy madaniy merosning ko‘chmas mulk obyektlari milliy ro‘yxatini tasdiqlash to‘g‘risida” O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2019-yil 4-oktabrdagi 846-sonli qarori. Lex.uz. Qaraldi: 2022-yil 21-iyul.

2. “Moddiy madaniy merosning ko‘chmas mulk obyektlari milliy ro‘yxatini tasdiqlash to‘g‘risida” O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2019-yil 4-oktabrdagi 846-sonli qarori. Backend.madaniymeros.uz. 2023-yil 25-fevralda asl nusxadan arxivlangan. Qaraldi: 2022-yil 6-avgust.